

ՈՒՂՂԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՓԱՒՍՏՈՍ ԲՈՒԶԱՆԴԱՅՈՒ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ

(Նախըմթ. տես էջ 397)

98. էջ 111. տող 7. «Այլ ես տեսի տեսիլ . . . աշխարհիս Հայոց այսոցիկ » : — Ուղղ. « աշխարհիս այսորիկ Հայոց » : Անպատճառ տգէտ ընդօրինակողն « աշխարհիս Հայոց » գրելէն զինի, յետոյ անդրադարձեր է որ « այսորիկ » մ'ալ կայ զոր « Հայոց » էն վերջը կցեր է :

99. էջ 111. տող 24. « Գիտես, ո՞վ թագաւոր » . . . : — Ուղղ. « Գիտեա՛ » :

100. էջ 112. տող 6. « Եւ յետ երեց աւուրց . . . Եւ սկսաւ հոտտակել զոր շարակեղն իմն կոչեն, իսկ կէսքն ժանդ անուանեն . . . ելանէր ի վերայ մարդկանն և աւանդոցն » . . . : — Ուղղելի « և սկսաւ հարկակել » : Հմտ. « Եւ եհար Տէր զեզրպտացիսն », և այլն :

101. էջ 112. տող 32. « Խնային վասն ցորենոյն սրբութեան բոյս աղտեղութեան որումն . . . առ ժամանակս վայելեն ի դարմանոյ ցորենոյն » . . . : — Ուղղ. « որումանն . . . առ ժամանակն վայելեն » :

102. էջ 114. տող 8 . . . « առանձին առշողի նոցա » . . . արդեօք ազգի ? Հնգեւ տասան գաւառ ձեռական իշխանութիւն ունէին իրբն սեփական ի բնմէ, առանձին. բայց ո՞ւմ համար նշանակուած էր. « առողջի » ի՞ համար. թէ այս բառն այլ հոմանիշ է « առանձին, ջոկ, զատուած », մակրայնորուն ինչպէս Բագրատունիքն զորժածեր է, հապա ո՞ւր տեղաւորենք « նոցա » դերանունը : Ուրեմն « առողջի » ն առեղծուած է և կընայ լուծուիլ մի « ազգի, տոհմի, տան » իրական անունէ մը փոխանակուելով :

103. էջ 115. տող 13. « Ապա գնայր

մարդպետն . . . հովիտն բարձրախուռն . . . : — Ուղղ. « ի հովիտն », որպէս յետագայքն « ի գետախառնունան, ի Թաւութ », և այլն . . .

104. էջ 115. տող 17 . . . « որ ի տեղուջն ի հնոցն իմն շինած քաղաք » . . . : — Ուղղ. « որ ի տեղուջն ի հնոյն էր շինած քաղաք, զոր վերստին շինեալ Սանատրուկ », և այլն . . . : « վերստին » իմ յաւելուածն է, այլապէս անիմաստ կը մնան Բուզանդի շարած բառերը :

105. էջ 118. տող 2. « Մուրիկ » . թերեւս « Մաւրիկ » :

106. էջ 118. տող 34. « իսկ Թագաւոր իբրեւ տեսանէ . . . ի փոյր կնչանն մտեալ » : — Ուղղ. « ի փոյր ննչանն մտեալ » : Ս. Ներսէս կը վազէ արքունի խորանը միջնորդելու, Գննեայ սպանումն արգելելու . . . Թագաւորն զայդ իմանալով իսկոյն անկողին կը մտնէ, սամոյրը զըխոռն քաշելով, քննել կը ձեռացնէ որպէս զի չլսէ նորա խօսքերը. այսպիսի միջոց ինչ կընար ասել Բուզանդ եթէ ոչ՝ թէ « Թագաւոր փութով ննջելու ձեւի միջ մտաւ » : Կամ « ի փոյթ ննչարանն մտեալ », ներքին սենեակն՝ ուր սովոր էր քննելու :

107. էջ 121. տող 20. « Ապա իբրեւ մեծ իրքն համարձակ յայտնեցան . . . ի ձայն ողբոցն սկսան նուազել . . . ձայնիւքն մրմնջոցն . . . ի նուաձել իւրեանց ձայնիցն իրքն յայտնեալ հռչակ հռչականէր » . . . : — Ուղղելի. նուազել : Ձայնարկուցն ողբաձայն կը նուազեն « զիրս տոբանացն Տիրիթայ » և այդ նուազելու ժամանակ, բանը կը յայտնուի : Եթէ նուաձել, այսինքն նուաղել և շիջանել լինէր ձայնորուն և ողբոց մրմնջոցն, ոչ երբէք « իրքն յայտնեալ հռչակ հարկանէր » :

108. էջ 122. տող 26. « Խնդրեաց էա՞ծ անտի կին . . . ի կայսերական տոհմէն ազգաւ », ուղղելի, թերեւս « ի կայսերական տոհմէն յոյն (?) ազգաւ » :

109. էջ 123. տող 1. « Իրրեւ ոչ ինչ
հնարս մեքենայից ... և երէ ոչ ինչ գտա-
նէին »: — Ուղղ. « և իրրեւ ոչինչ գտա-
նէին »: Նախընթաց պարբերութեան ձեռով
խօսքը կը շարունակէ իրրեւով. — երբ
հնար չեն գտնար, սպաւ դրան երեցուն կը
դիմեն . . .

110. էջ 123. տող 6... « Ապա դրան
երէց ոմն ... Մըջունիկ ... զնա ի բաւոտ
արկանէր փառանձնի մանորէն »: — Ուղղ.
« ի բուն տրիսներ »: Ոչ. թունաւորելու
համար չանարժան քահանային բաւոտ չէր
դնէր փառանձնի, այլ պէտք է համոզէր,
կաշառէր, բանասարկութիւն անէր, բան մը
խոստանար որպէս զի անորէն զործը կա-
տարէր »:

111. էջ 124. տող 4... « զտարկայ
ասպատանին »: — Ուղղելի « զախոռու-
կոյ »? Արշակի համար Բուզանդ կ'աւէ
որ զնաց զարքունի ձիանոցն տեսնելու,
հոն ախոռապետն կ'անպատուէ և վասա-
կէն կը սպանուի. (անդ տող 29). ուստի
տարկայն եթէ աղաւաղ բառ չէ, ուրեմն
« ախոռապետ » կը նշանակէ և որպէս ...

112. էջ 124. տող 33. « Ոչ ինչ առ
յուս կալեալ »: — Ուղղ. « առ յուս կա-
լեալ », բանի տեղ չգնեցով:

113. էջ 128. տող ... Իրրեւ տեսին
զգունդն թէ վասակ է ... զխորանն ի ձոր
յունը բերդին . . . : Եւ ոչ ոք տայր
ժամանել յառնել, զի անդէն ի կողի սպա-
նանէին զնա »: — Ուղղ. ի ձորի? Վարդ-
դան իջեր էր ձորը և հոն վրայ կը հաս-
նի վասակ և ժամանակ չեն տար որ ել-
լայ փախչի. այլ անդէն կը սպանանեն...
ի նմին ձորի՞ թէ բլրի կողն ի վեր փա-
խած ժամանակ:

Հ. ԳԱՐԻԲԵՆ ՆԱԼԱԳԻՏԵԱՆ

Շարայարելի

1. Փաւստոսի ուղղագրիչը իրեն բնագիր ունեցած է
1882ի Բուզանդը. 1889ի տղազրուութեան մէջ կատա-
րուած է իր առաջարկած սրբագրութիւնը: Ընդհակա-
ռակն աղաւթ Թողուած է մեն սխալը՝ զոր ուղղագրիչը
կը ժամանելէ 112րորդ դիտողութեամբ: Խ.

ԱՆՏԻՊ ԷԶԵՐ

Պատումիկ մը Շապուհ Բագրատունւոյ
պատումութենէն.

Շապուհ Բագրատունի, որդի Աշոտ Անթիպատրիկի,
կ'ապրէր Թ գարու մէջ. իր պատմութիւնը, զոր այնքան
յաճախ կը յիշատակեն միջնադարեան հայ հեղինակներ,
այժմ կորուսած է. ընդհանրապէս կը զովարանուի՝ իրրեւ
առաջին աշխարհաբար գրող, ըստ որում Յովնան կա-
թողիկոս կ'ըսէ իրեն համար. « զեղջուկ բամբի բաւա-
կան թեզ տայ պատեմաւ տեղեկութեան »: Հետագայ
պատմութիւնը ճշդագոյն զաղափար մը կու տայ իր ոճոյն
և իր լեզուին: Ս. Ղազարու խմբագիրը հաւաքածոյ-
քին մէջ (ԻՍ, 6) կայ նաեւ ուրիշ հատուած մը, ենթա-
դրութեամբ իրեն ընծայուած և համապատասխանող Հ.
Ջարրհանաւանի (Հայկ. Հին Դար. էջ 485) ի մէջ բե-
րած սա յիշատակարանին. « Շապուհ պատմութիւն. որ
է գեր սրբոյն Սմբատայ տարառեկատիկ և այլ տուր
նահատակացն, Թուին Հայոց ԲՅ »: Հ. Ջարրհանաւան
կ'ըսէ. « Յանուն Շապուհ Բագրատունւոյ՝ պահոց մըայ
գրուած մը կայ, որ անշուշտ ուրիշ համանուն անձի մը
երկարարութիւն է »: Հետեւեալ պատմութիւն զոր կը հրա-
տարակենք՝ յիշուի պահոց մըայ կը խօսի, ու վերջը
դրուած յիշատակարանը ցոյց կու տայ թէ ան Շապուհ
պատմութենէն առնուած է. այսու կ'ապացուցուի՝ թէ Հ.
Ջարրհանաւանին տարակոյցը պահոց մըայ տեղեկա-
կանութեան մասին՝ դեռ չի նկատուի չէ:

Շապուհ Բագրատունւոյ մասին պատմագրաց աւան-
դած տեղեկութիւնները տե՛ս Հ. Ջարրհանաւանի քով
(էջ 484), իսկ իր անուամբ մեզ հասած երկու պատա-
ռիկներու մասին՝ կը պատաստուի առանձին քննութիւն
մը՝ Հ. Բարսեղ Վ. Սարգսեանմէջ. Խ.

« Ի Շապուհ պատմութենէն.

Այլ քանզի ստուկանեաց նախահայրն, յեր-
կիր դարձած ուստի առան. բայց այսպիսի ինչ
առ մեզ կրի ողորմելի և արտասուաց արժանի
գործք, որք հմուտք և տեղեկք եմք յառաջա-
գոյն խորատուցն և ոչ զգուշանմք և զայս՝ ոչ
զմեծ և զանտանելի ինչ զօրինադրութեանց ա-
սեմ որ ըստ աւետարանական հրամանացն, այլ
զփոքու և սակաւժամանակեայ, որք ի սրբոց
առաքելոցն աւանդեցաւ, և մեծ տիեզիկոսական
ժողովոյն Նիկիայ սահմանեցան տիեզերական
ուղղափառ հայրապետացն կանոնացն եղաւ հաս-
տատութեամբ յաղագս սրբոց քառասներորդացն
պահոց. զի ի վրոխ հանելով հաղորդք լինի-
ցիմք չարարանացն Քրիստոսի, և նորին մեռե-
լութեան կցորդք և թաղմանն հաւատարեալք և
ընդ նմին կինադորձեալ յարութեամբն յաղագս
չարութեան մաքրելոյ և առհաւատեցայ կենացն
ժառանգորդ լինիցիմք ուխտադրուծ լեալ սպա-